

LESZEK ZUGAJ

HISTORIA ADMINISTRACJI W GMINIE NOWE WARPNO

1945-2023

LUBLIN 2023

DO 1945 ROKU

Dzieje Nowego Warpna (dawn. *Neuwarn*) sięgają czasów średniowiecza. Prawdopodobnie w 1295 roku lokowano miasto. Te obszary należały do księstwa pomorskiego. Mieszają się tu także wpływy polskie i duńskie. Od połowy XVII do początku XVIII wieku władzę na tych obszarach sprawowała Szwecja. Od 1720 roku Nowe Warpno włączono do Królestwa Prus. W 1871 roku Królestwo Prus zostało przekształcone w Cesarstwo Niemieckie. W okresie międzywojennym to państwo funkcjonowało jako Republika Weimarska i III Rzesza Niemiecka.

Nowe Warpno na początku XX wieku (Polona)

W państwie niemieckim w miastach obowiązywało prawo z 1853 roku. Wybierano radę miejską oraz magistrat na czele z burmistrzem – organ zarządzający. Jego pracownicy musieli być zatwierdzeni przez władze państwowe. Wobec zatwierdzania władz magistrackich przez władze państwowe, magistraty zyskiwały niezależność wobec rad miejskich, na przykład nie musiały ustępować na wniosek rady miejskiej. Kompetencje władz miejskich dzieliły się na sprawy „własne” oraz „poruczone” przez państwo.

Do zadań "własnych" należały sprawy dotyczące mieszkańców. Obejmowały sprawy dróg, komunikacji miejskiej, budowy i utrzymania elektrowni, gazowni, szkół, szpitali, bibliotek, czytelní, pośrednictwa pracy. Pozostałe leżały w zakresie działalności administracji rządowej. Do „poruczonego” zakresu działań należały sprawy administracji ogólnej dotyczące danej miejscowości. Organ jednoosobowy - burmistrz - działał tu jako organ administracji rządowej I instancji. Do takich spraw należały na przykład kwestie organizacji policji miejskiej. Natomiast tereny wiejskie tradycyjnie podzielone były na gminy jednostkowe (jednowioskowe). Każda większa wieś wraz z przysiółkami tworzyła oddzielną gminę wiejską z własnymi władzami.

Sprawy ustroju gminnego na wschodnich obszarach Niemiec regulowała ustawa gminna z 3 lipca 1891 roku. Gminę jako jednostkę samorządu i korporację prawa publicznego tworzyła pojedyncza wieś, bez względu na obszar na czele z sołtysem. Poza obszarem gminy tak rozumianej pozostawał obszar dworski, tak zwana gmina dworska. W tej gminie to właściciel gruntów sprawował administrację na własny koszt i bez udziału mieszkańców obszaru dworskiego¹. Gminy wiejskie miały prawo łączyć się ze sobą oraz obszarami dworskimi i miastami w związki celowe o charakterze publicznoprawnym mające na celu realizację większych inwestycji².

Powyższy ustrój funkcjonował do 1928 roku, kiedy to nastąpiła likwidacja obszarów dworskich (*Gutsbezirke*). Dany obszar dworski został włączony do sąsiedniej gminy wiejskiej (*Landgemeinde*) lub też podzielony między różne gminy. Zamieszkujący ten obszar otrzymali dopiero wtedy prawa wyborcze. Wszystkie obszary poza miastem podzielone były między gminy wiejskie (od 1935 roku zwane *Gemeinde*).

Na początku XX wieku okolice Nowego Werpna należały do prowincji Pomorze, rejencji szczecińskiej i powiatu Ueckermünde (powiat wkryujski).

---

¹ A. Korobowicz, W. Witkowski, *Historia ustroju i prawa polskiego 1772-1918*, Zakamycze 1998, s. 213.

² Tamże.

LATA 1945-1954

Wczesną wiosną 1945 roku na obszar dzisiejszej gminy wkroczyły wojska Armii Czerwonej.

Przyłączenie niemieckiego *Neuwarn* do Polski nie było przesądzone. Od wiosny do jesieni 1945 roku niepodzielną władzę sprawowały radzieckie komendantury wojskowe. Tworzono je w większych miastach oraz dużych ośrodkach wiejskich, na strategicznych węzłach drogowych, kolejowych. Z czasem powstawały komendantury skupiające po kilka, kilkanaście wsi tworząc „gminną komendanturę” oraz zwierzchnie komendantury na poziomie powiatów. Komendanci wojenni odpowiadali za spokój i porządek na swoim terenie³.

Celem wojskowych komendantur była organizacja administracji na podległym terenie i uregulowanie kwestii gospodarczych (na przykład zaopatrzenia ludności) na zajętych obszarach. Komendantury tworzyły rejestry ludności, organizowały milicję obywatelską. Rejestrowano broń, konfiskowano miejscowej ludności niemieckiej radiodbiorniki. Komendanci prowadzili także inwentaryzację mienia poniemieckiego⁴.

Radzieckie komendantury natychmiast rozpoczęły tworzenie polskiego pomocniczego aparatu administracyjnego, sukcesywnie likwidując niemiecką administrację lokalną, jeżeli takowa cały czas działała. Na wsiach mianowano polskich wójtów (jako pełniących obowiązki) i sołtysów⁵. Rosjanie wyznaczali większe wsie na ośrodki administracyjne na czele z wójtem. Prawdopodobnie już wtedy powstały zasadnicze zręby przyszłych gmin wiejskich. Wojenne „gminy” zostały powołane przez radzieckich komendantów jako organy pomocnicze wojskowych komendantur.

Jednocześnie w Warszawie w ramach Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej⁶ od początku 1945 roku trwały przygotowania do przejęcia Ziem Odzyskanych. Ustalono instrukcje, przygotowywano ludzi – urzędników oraz organy bezpieczeństwa – milicję obywatelską. Kadry jednak było dramatycznie mało.

14 marca 1945 roku Rząd Tymczasowy uchwalił podział Ziem Zachodnich na okręgi administracyjne odpowiadające województwom, te podzielono na obwody

---

³ Przemysław Sławiński, *Administracja terytorialna w województwie szczecińskim w latach 1945-1950*, Gorzów Wielkopolski 2008, s. 15-18.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże, s. 20-21.

⁶ Rząd przekształcony z Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego 31 grudnia 1944 roku.

odpowiadające niemieckim powiatom. **Na Pomorzu Zachodnim powołano III okręg administracyjny**⁷.

Wyznaczono pełnomocnika rządowego na okręg Pomorza Zachodniego⁸. Pełnomocnik pobrawszy czek na sumę 5 000 000 zł oraz 500 litrów spirytusu⁹ wkrótce wyruszył w drogę, aby objąć swoją placówkę¹⁰.

Okolice obecnego Nowego Warpna włączono pod polską administrację dopiero w październiku 1945 roku, po ostatecznym ustaleniu granicy polsko-niemieckiej. Ówczesne władze tymczasowe ściśle przestrzegały dawnych podziałów na powiaty – które stały się podstawą obwodów.

Dawny powiat *Ueckermünde* (powiat wkryujski) w większości pozostał w Niemczech, powołano zatem tymczasowy powiat-obwód wielecki z siedzibą w *Neuwarnp* podległy pełnomocnikowi na III okręg administracyjny.

W latach 1945-1946 nadawano nowe, polskie nazwy. Od maja 1946 roku przyjęto współczesną nazwę **Nowe Warpno**¹¹.

Należy podkreślić, że tworzenie polskiej administracji na Ziemiach Odzyskanych przebiegało w dużo gorszych warunkach niż ustanawianie powojennej administracji na dawnych ziemiach II RP. Urzędy terytorialne nie posiadały materiałów biurowych, nawet papieru, dzienników urzędowych, brak było połączeń telefonicznych, elektryczności, także poczta dopiero się tworzył a. Panowała zatem swoista dwuwładza; wojskowa radziecka i cywilna – polska.

Administracja stopnia obwodowego (powiatowego), w III okręgu administracyjnym tworzyła się już od marca 1945 roku.

W **Nowym Warpnie** rozpoczął pracę pełnomocnik obwodowy, powołany przez pełnomocnika okręgowego, który organizował polską administrację na poziomie miast i gmin. Na przełomie 1945 i 1946 roku wyznaczono granice przyszłych jednostek administracyjnych w obrębie obecnej gminy.

Obwód (powiat) wielecki funkcjonował dość krótko. W maju 1946 roku włączono go do nowo powołanego powiatu szczecińskiego, który włączono do nowo powołanego województwa szczecińskiego¹². Granice powiatów pozostały z czasów niemieckich. Urząd pełnomocnika okręgowego zamieniono na Urząd Wojewódzki, a urzędy

⁷ Tamże, s. 63.

⁸ Tamże.

⁹ Spirytus traktowano jako środek płatniczy.

¹⁰ Tamże, s. 28.

¹¹ Monitor Polski, 1946 nr 44 poz. 85.

¹² Dz. Urz. 1946, nr 28, poz. 177.

pełnomocników obwodowych stały się starostwami powiatowymi na czele ze starostami.

Fragmenc mapy administracyjnej z 1946 roku

MIASTO NOWE WARPNO 1945-1950

W nowej rzeczywistości podtrzymano prawa miejskie wynikające z dawnych przywilejów. Jesienią 1945 roku rozpoczął pracę zarząd miasta z burmistrzem na czele.

Miasta na Ziemiach Odzyskanych zostały objęte prawodawstwem z okresu II Rzeczypospolitej¹³ zmienionym przez późniejszej dekrety. Do 1950 roku podtrzymywano oficjalnie samorząd miejski.

Organem uchwałodawczym była miejska rada narodowa wybierana częściowo przez mieszkańców. Radnych powoływały także organizacje społeczne i polityczne. Miejska rada narodowa sprawowała kontrolę nad ogółem jednostek administracji miejskiej. Z grona radnych wybierano prezydium: przewodniczącego, zastępcę oraz trzech członków. Powoływano także komisje miejskie.

Organem zarządzającym i wykonawczym był zarząd miejski powoływany przez miejską radę narodową. Składał się z burmistrza, zastępcy oraz członków zarządu. W zarządach miejskich (magistratach) funkcjonowały działy: organizacyjny, finansowo-budżetowy, gospodarki miejskiej i administracji społecznej.

Władze miejskie w pierwszych latach powojennych zajmowały się uporządkowaniem miasta po zniszczeniach wojennych, odgruzowywano ulice, remontowano kamienice i infrastrukturę miejską. Należało także zasiedlić opuszczone przez Niemców mieszkania.

---

¹³ Dziennik Ustaw nr 35, z dnia 13 maja 1933 roku, poz. 294, Dz.U. 1944, nr 5, poz. 22, Dz.U. 1944, nr 14, poz. 74.

Nowe Warpno w 1949 roku (autor Jan Bułhak)

GMINY WIEJSKIE

W 1945 roku w urzędach obwodowych wyznaczono pierwsze granice gmin zbiorowych w miejsce dotychczasowych, niemieckich gmin jednostkowych.

Wśród powołanych, przez pełnomocnika obwodowego, gmin w powiecie (wieleckim) szczecińskim była też gmina Brzózki – odpowiednik dzisiejszej gminy Nowe Warpno. Gmina ta miała siedzibę w Jasienicy¹⁴, która nie wchodziła w skład gminy Brzózki.

Miasta Gminy wiejskie	Ludność					
	ogółem	meż- czy- źni	ko- biety	w wieku lat		
				poni- żej 18	18-59	60 i wię- cej
Miasto Szczecin * — Szczecin city *						
Ogółem	72948	33298	39650	17140	47600	8208
Pow. Szczecin * — County Szczecin *						
Miasto Warpno Nowe	2154	857	1297	639	1018	497
Gminy wiejskie						
Brzózki	1358	607	751	430	700	228
Dałuje	2570	1064	1506	907	1326	337
Dobra	3112	1260	1852	1054	1550	508
Kolbaczewo	567	288	279	147	322	98
Stolec	832	372	460	268	446	118
Tanowo	1165	446	719	375	620	170

Powyżej dane ze spisu powszechnego z 1946 roku (*Powszechny sumaryczny spis ludności z dnia 14 lutego 1946 roku, Warszawa 1947, s. 44*)

Ówczesne zbiorowe gminy wiejskie zostały objęte prawodawstwem z okresu II Rzeczypospolitej¹⁵, zyskując nowe normy prawne, ustanowione przez władze PKWN-u¹⁶. Formalnie do 1950 roku funkcjonował samorząd gminny.

Funkcje uchwałodawcze posiadała gminna rada narodowa. Przedwojenny ustrój gminny zakładał demokratyczną procedurę wyłaniania rad gminnych. Po wojnie

¹⁴ Gmina Jasienica powstała prawdopodobnie w 1946 roku po likwidacji tak zwanej Enklawy Polickiej – obszaru administrowanego bezpośrednio przez ZSRR.

¹⁵ Dziennik Ustaw nr 35, z dnia 13 maja 1933 roku, poz. 294, Dz.U. 1944, nr 5, poz. 22, Dz.U. 1944, nr 14, poz. 74.

¹⁶ 11 września 1944 roku Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego w Lublinie wydał dekret o organizacji i zakresie działalności rad narodowych (Dz.U. 1944, nr 5 poz. 22). 23 listopada 1944 roku PKWN wydał dekret o organizacji i zakresie działalności samorządu terytorialnego (Dz.U. 1944, nr 14, poz. 74).

radnych delegowały partie i organizacje społeczne, czyli w praktyce PZPR. Powołano dodatkowy organ w postaci prezydium gminnej rady narodowej, wyłaniany z grona radnych.

Organem wykonawczym pozostawał zarząd gminy, złożony z wójta, podwójciego i 2-3 członków zarządu – ławników. Przed wojną zarząd gminy z wójtem na czele stanowił jedyny organ wykonawczy, po wojnie rola tego organu została ograniczona do wykonywania poleceń prezydium i gminnej rady narodowej.

Specyfika chaosu wojennego wymagała pewnych zmian w praktyce działalności gmin na Ziemiach Odzyskanych. W 1945 roku powołano zarząd gminy, a gminną radę narodową dopiero jesienią tego samego roku. Na czele zarządu gminy stał wójt powołany przez pełnomocnika obwodowego. W skład zarządu weszli początkowo także podwójci oraz sekretarz, także powołani przez pełnomocnika. W następnych miesiącach do zarządu dołączyli dwaj kolejni członkowie powołani już przez gminną radę narodową.

W wyniku wojennego chaosu pierwsi członkowie zarządu byli często przypadkowymi ludźmi, często nie związani z administracją. Do zadań wójta należało opracowanie planów pracy, planów finansowo-gospodarczych oraz organizowanie akcji osiedleńczej. Zarząd gminy ustalał budżet, rozliczał jego wykonanie, wykonywał uchwały gminnej rady narodowej oraz polecenia pełnomocnika obwodowego (później starosty)¹⁷.

W typowym „biurze zarządu gminy” (urząd gminy) pracowali: sekretarz gminy, referent finansowo-podatkowy, referent wojskowy, referent gospodarczo-społeczny, drogomistrz, kancelista lub praktykant. Organami pomocniczymi dla gmin były gromady – dziś zwane sołectwami. Na Ziemiach Zachodnich tworzone je w zasadzie w oparciu o dawne niemieckie gminy jednostkowe. Na czele gromady stał sołtys, początkowo wyznaczony przez wójta lub zarząd.

---

¹⁷ AP Szczecin/Międzyzdroje, wstęp do zespołu archiwalnego GRN w Karnicach.

L. p.	Gmina	Gromada i przynależne do niej miejscowości	Rodzaj miejscowości	Dawna nazwa (niemiecka)
POWIAT SZCZECIŃSKI				
GMINA MIEJSKA NOWE WARPNO — NEU WARP.				
		Podgrodzie Karszno	maj. maj.	Altstadt Albrechtsdorf
GMINA MIEJSKA POLICE — PÖLITZ				
I. GMINA WIEJSKA BRZÓSKI — ALTHAGEN (SIEDZIBA W JASIENICY				
1	GROMADA	Brzóska	wieś	Althagen
2	GROMADA	Karpin Kukulice	wieś przysiółek	Karpin Kukulice
3	GROMADA	Myślubórz Wielki Myślubórz Mały	wieś przysiółek	Gross Mützelburg Klein Mützelburg
4	GROMADA	Mszczuje Przebieradz	wieś gaj	Moorbrück Horst F.
5	GROMADA	Warnołka	wieś	Wahrlan g

**Wykaz gmin i gromad (sołectw) w 1948 roku (*Szczeciński Dziennik Wojewódzki*,
1948 nr 13 poz. 103)**

Na przełomie 1950 i 1951 gmina Brzózki została zlikwidowana. Jej obszar włączono do istniejącej już gminy Jasienica w powiecie szczecińskim.

Samorząd gminny nie miał prawa istnieć w socjalistycznym państwie. Na mocy ustawy z 20 marca 1950 roku o terenowych organach jednolitej władzy państwowej¹⁸ zniesiono samorząd terytorialny (pozostał nadal okręg zwany gminą). Jego cały majątek przejęło państwo. Rozwiązano organy wykonawcze gmin (wójt i zarząd gminy) – rady gromadzkie. Ich kompetencje przejęły rady narodowe. Wprowadzono wtedy jednolity system władz i administracji terenowej oparty na wzorach radzieckich. Rady narodowe były organami władzy państwowej w jednostkach podziału terytorialnego i na ich obszarze kierowały działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną. Na czele rad stały prezydium, które w praktyce przejęły funkcję rad narodowych¹⁹. Rady narodowe były wybierane w wyborach powszechnych przez miejscową ludność²⁰. Pierwsze wybory przeprowadzono jednak dopiero w 1954 roku.

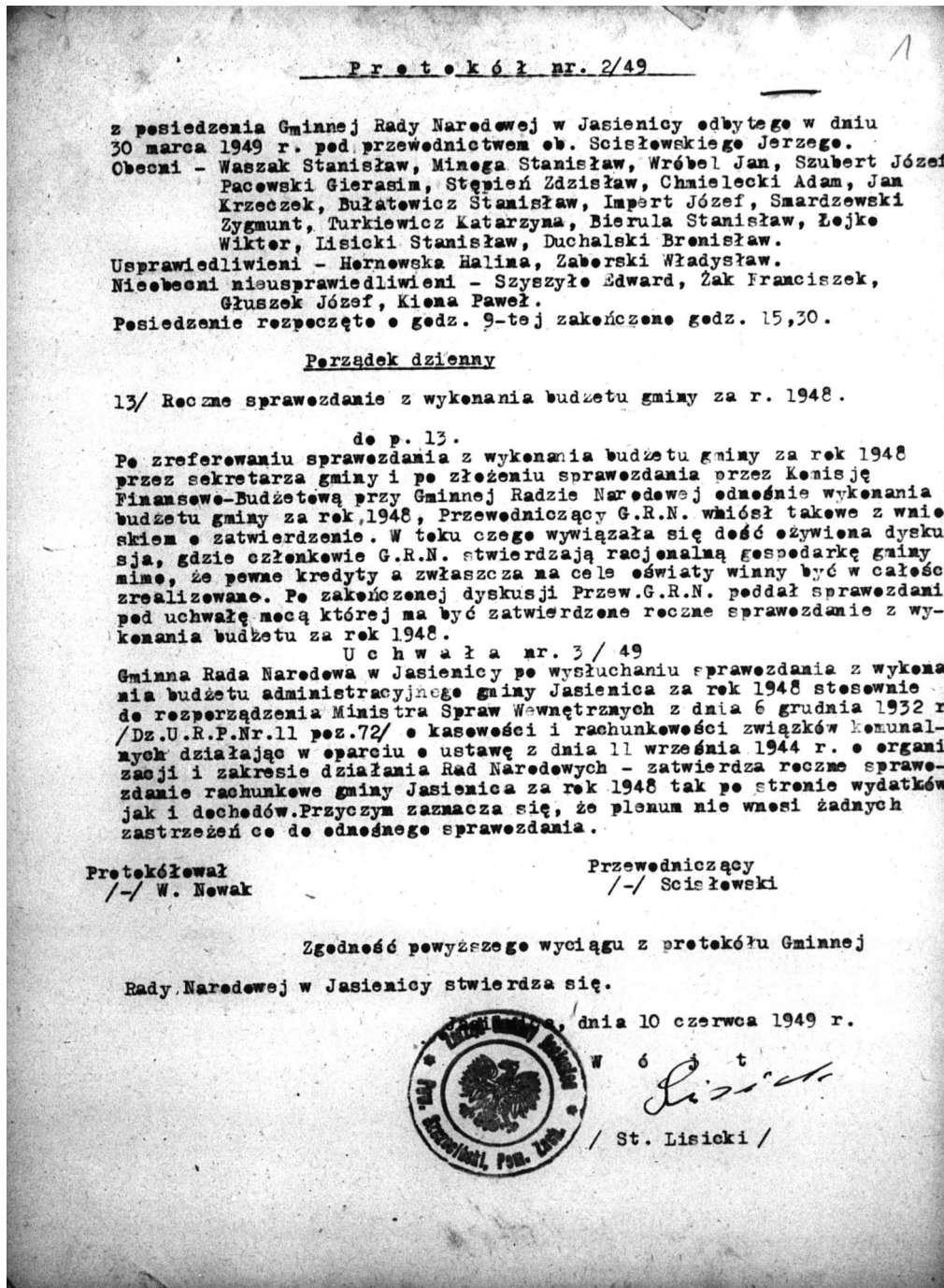
¹⁸ Dz.U. 1950, nr 14, poz. 130.

¹⁹ Marian Kallas, *Historia ustroju Polski*, Warszawa 2001, s. 396.

²⁰ Tamże.

W ten sposób pełnię władzy w gminie przejęły rady narodowe oraz prezydium – organ kolegialny. Już wcześniej umniejszono rolę wójta i zarządu, teraz zlikwidowano te pozostałości sanacyjnej Polski. Prezydium zbierały się na sesjach, podobnie jak wcześniej zarządy gminy. Pozostały nadal urzędy gminy pracujące pod kierunkiem sekretarzy gmin. Sekretarze wchodzili odtąd w skład prezydium²¹.

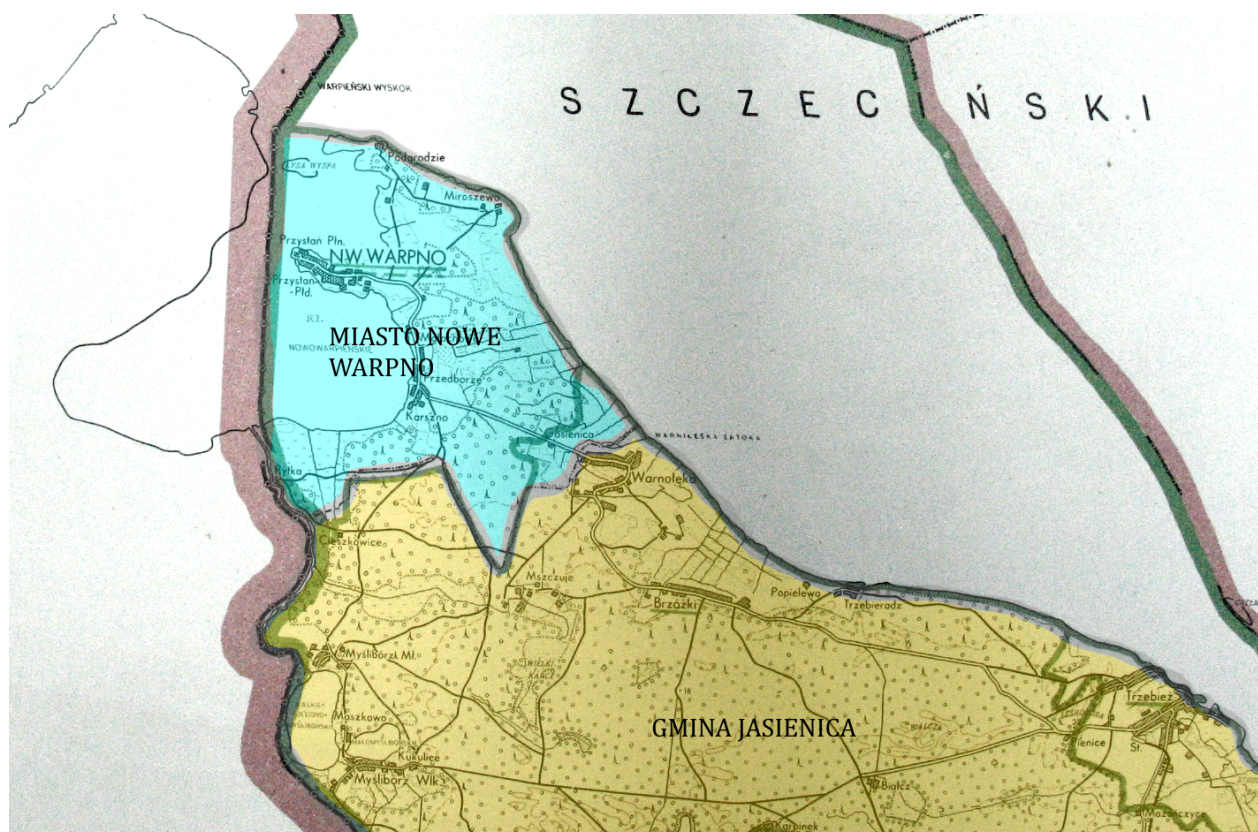
Sołtysi do tej pory podlegali wójtom i starostom; od czasu wejścia w życie przepisów z 1950 roku podlegali przewodniczącym gminnych rad narodowych.

²¹ Dz.U. 1950, nr 14, poz. 130.

Przykład archiwaliów z gminy Jasionica (AP Szczecin, UW Szczecin)

Pierwsza połowa lat 50. XX wieku to najczarniejszy okres w powojennej historii polskiej wsi. Władze gminne zajmowały się głównie zbieraniem narzuconych obowiązkowych dostaw (mleko, zboże, ziemniaki i żywiec) oraz zawyżonych podatków. To właśnie dzięki brutalnemu wykorzystaniu gospodarczemu polskiej wsi budowano przemysł ciężki w Polsce. Niemal na siłę propagowano tworzenie spółdzielni produkcyjnych. Polska wieś była wobec tych pomysłów niezwykle sceptyczna. W wielu miejscach powołano jednak spółdzielnie produkcyjne, które stały się „oczkiem w głowie” władz gminnych, powiatowych i partii.

Miasto Nowe Warpno i gmina Jasionica na początku w 1952 roku

W 1952 roku w skład gminy Jasionica wchodziły gromady (sołectwa): Brzózki, Dębostrów, Drogoradz, Jasionica, Karpin, Mysłibórz, Niekłończyca, Tatynia, Trzeszczyn, Uniemiśl i Warnoleka²².

W 1954 roku rozpoczęto proces likwidacji gmin. Miały je zastąpić nowe jednostki administracyjne, bardziej zbliżone do ustroju „socjalistycznego” państwa.

²² Wykaz gromad Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej według stanu z dnia 1 lipca 1952 roku, Warszawa 1952

MIEJSKA RADA NARODOWA NOWE WARPNO 1950-1972

Od 1950 roku miasta stały się częścią jednolitej administracji państwowej. Organem uchwałodawczym była miejska rada narodowa, organem uchwałodawczym i zarządzającym prezydium miejskiej rady narodowej (przewodniczący, zastępca, sekretarz i członkowie)²³.

Po 1950 roku dawny majątek miejski przeszedł na własność Skarbu Państwa. Kompetencje władz początkowo nie były ściśle określone. Zasadą działania ówczesnego systemu była dominacja władz powiatowych – powiatowej rady narodowej i jej prezydium. Miasta oraz gminy mogły funkcjonować tylko w obszarach niezastreżonych dla władz powiatowych²⁴. Dopiero ustawa „o radach narodowych” ze stycznia 1958 roku jasno podzieliła kompetencje²⁵.

Na podstawie ustawy o radach narodowych z 1958 roku do zadań miejskich rad narodowych wchodziły sprawy (art. 21.3):

- *Miejskich elektrowni i gazowni, zakładów wodociągowych, kanalizacyjnych i oczyszczania miasta oraz przedsiębiorstw komunikacji miejskiej, jak również budowy i utrzymania dróg, ulic, placów i mostów,*
  - *Zarządu budynków mieszkalnych, hoteli miejskich, gospodarki terenami,*
  - *Miejskich zakładów produkcyjnych i jednostek usługowych,*
  - *Zabezpieczenia właściwego pomieszczenia i obsługi gospodarczej szkół podstawowych oraz prowadzenia przedszkoli,*
  - *Teatrów, instytucji muzycznych, archiwów, miejskich domów kultury i świetlic, bibliotek powszechnych,*
  - *Lecznictwa otwartego, izb porodowych i punktów położniczych oraz żłobków*²⁶.

Dochody rad narodowych pochodziły z: wpłat podległych radzie narodowej przedsiębiorstw państwowych i zakładów, wpłat za korzystanie ze świadczeń i usług oraz dochodów majątkowych i administracyjnych jednostek podległych radzie narodowej, wpłat z podatków i opłat terenowych oraz udziałów w dochodach budżetu centralnego²⁷.

Miastem na co dzień zarządzało prezydium miejskiej rady narodowej z przewodniczącym na czele. Mniej więcej co miesiąc zbierała się miejska rada narodowa powołująca komisje miejskie. Typowe komisje w miastach zajmowały się: planowaniem

²³ Dz.U. 1950, nr 14, poz. 130.

²⁴ Tamże.

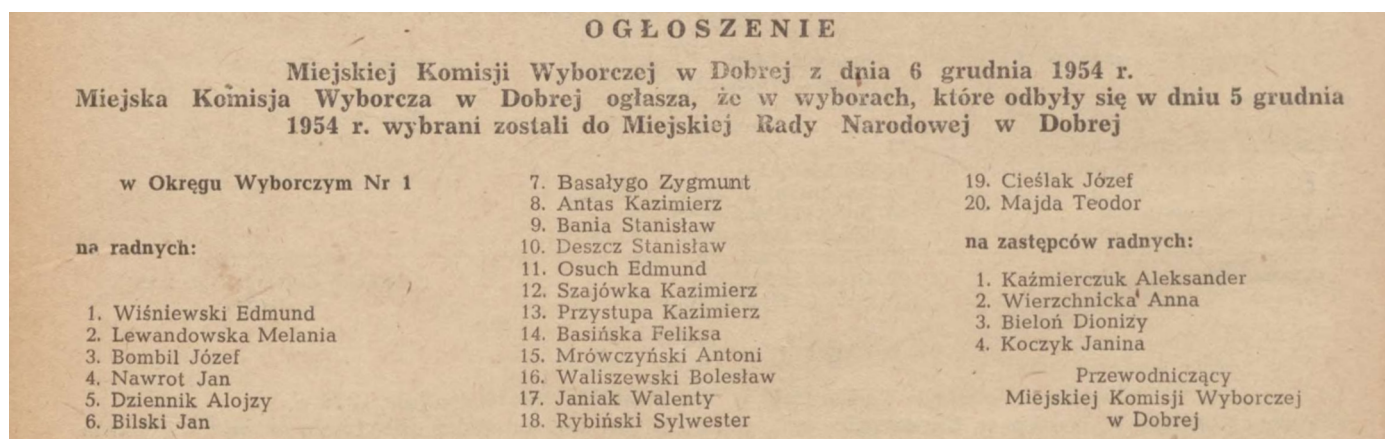
²⁵ Dz.U. 1958, nr 5, poz. 16 (tekst ujednolicony Dz.U. 1975, nr 26, poz. 139).

²⁶ Tamże.

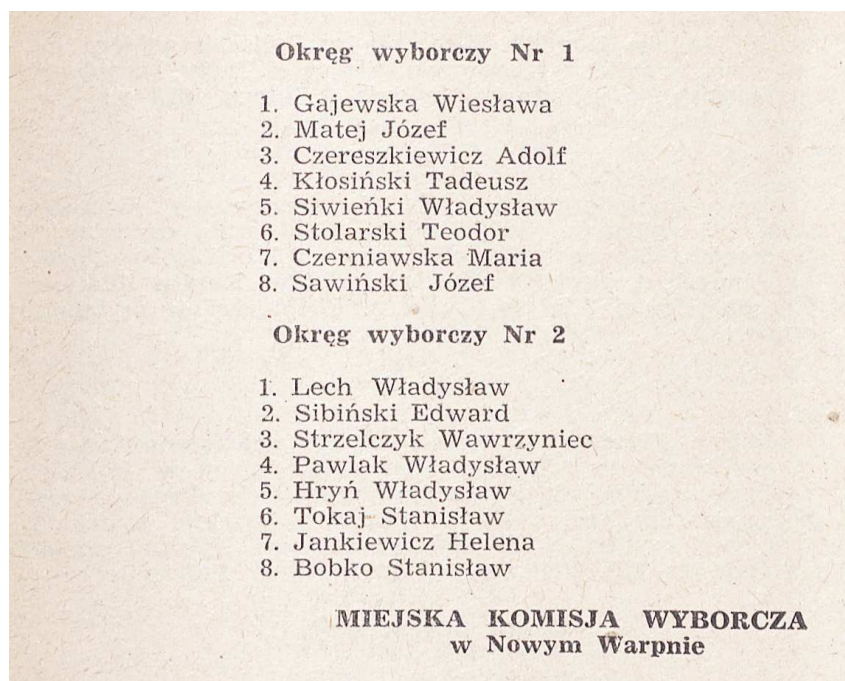
²⁷ Dz.U. 1958, nr 44, poz. 214; Marian Kallas, Adam Lityński, *Historia ustroju i prawa Polski Ludowej*, Warszawa 2000, s. 61.

gospodarczym i budżetem, handlem i zaopatrzeniem ludności, oświatą i kulturą oraz zdrowiem i opieką społeczną.

Miejska rada narodowa i prezydium działały przy pomocy urzędu miasta, który dzielił się na referaty: finansowy, gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, ogólnoadministracyjny oraz urząd stanu cywilnego. Na czele referatów i USC stali kierownicy²⁸. Powyższy ustrój miasta funkcjonował do końca 1972 roku.

Wykaz radnych Miejskiej Rady Narodowej w Nowym Warpnie – kadencja 1954-1957 -
Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1954 nr 16 poz. 72

Wykaz radnych Miejskiej Rady Narodowej w Nowym Warpnie – kadencja 1958-1961 -
Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1958 nr 2 poz. 10.

²⁸ Tamże.

MIEJSKIEJ RADY NARODOWEJ W NOWYM WARPNI

w okręgu wyborczym Nr 1:

1. Grzybowski Stanisław
2. Czereszkiwicz Adolf
3. Czernichowska Helena
4. Tokaj Stanisław
5. Czerniawska Maria
6. Tokarski Stanisław
7. Jankiewicz Helena
8. Matej Józef

w okręgu wyborczym Nr 2:

1. Sibiński Edward
2. Piórkowska Krystyna
3. Kiraga Zygmunt
4. Stramkowski Bronisław
5. Pempuś Władysław
6. Tomczak Maria
7. Borkowski Władysław
8. Zieniewski Józef

Wykaz radnych Miejskiej Rady Narodowej w Nowym Warpnie – kadencja 1961-1965 -

Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1961 nr 6 poz. 23.

Miejskiej Rady Narodowej w Nowym Warpnie

w okręgu wyborczym Nr 1

1. Kiraga Zygmunt
2. Borkowski Władysław
3. Tomczak Maria
4. Adamowski Kazimierz
5. Kańduła Stanisław
6. Jankiewicz Helena

7. Tokarski Stanisław
8. Andruszkiewicz Maria

w okręgu wyborczym Nr 2

1. Sibiński Edward
2. Metera-Sprysiak Maria

3. Stramkowski Bronisław
4. Galicki Józef
5. Gradkowski Edmund
6. Budnik Bronisława
7. Tworek Michał
8. Kowalczyk Mieczysław

Wykaz radnych Miejskiej Rady Narodowej w Nowym Warpnie – kadencja 1965-1969 -

Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1965 nr 12 poz. 68.

MIEJSKIEJ RADY NARODOWEJ W NOWYM WARPNI

w okręgu wyborczym nr 1

1. Galicki Józef
2. Tokarski Stanisław
3. Grodkowski Edmund
4. Jenkiewicz Helena
5. Adamowski Kazimierz
6. Bednarski Edmund
7. Spulikowska Jadwiga

8. Janikowska Danuta
9. Maćkowiak Stanisław
10. Łozińska Irena
11. Szubert Maria

w okręgu wyborczym nr 2

1. Sibiński Edward
2. Stramkowski Bronisław

3. Kańduła Stanisław
4. Tomczak Maria
5. Borkowski Władysław
6. Wadecki Jan
7. Siwienki Władysław
8. Piórkowski Stanisław
9. Szymbor Jan

Wykaz radnych Miejskiej Rady Narodowej w Nowym Warpnie (Dz. Urz. WRN Szczecin, 1969 nr 10 poz. 64)

GROMADZKIE RADY NARODOWE

W 1954 roku rozpoczęto tworzenie nowych, mniejszych jednostek administracyjnych, które miały współgrać z planowaną kolektywizacją polskiej wsi. Zwano je gromadami – w nawiązaniu do polskiej tradycji administracyjnej. Jedna gromada miała odpowiadać granicami przyszłemu spółdzielczemu, kolektywnemu gospodarstwu rolnemu.

Oficjalnym celem reformy miało być *włączenie coraz szerszych rzesz pracujących chłopów do udziału w rządzeniu Państwem, rozwijanie ich twórczej inicjatywy i aktywności dla pomnażania dobrobytu i kultury wsi*²⁹.

Dwudziestego piątego września 1954 roku weszła w życie ustawa o reformie podziału administracyjnego³⁰. W miejsce dotychczasowych gmin powstały nowe gromady położone na terenie jednej lub sąsiadujących ze sobą dawnych gmin. Nowe granice były w dużej mierze zupełnie sztuczne, protesty ludności nie były brane pod uwagę.

Teoretycznie nowe gromady miały mieć powiązania komunikacyjne, wspólne *urządzenia gospodarcze, kulturalne lub zdrowotne* (art. 2). Liczba mieszkańców miała się wahać od tysiąca do trzech tysięcy, powierzchnia od 15 do 50 kilometrów kwadratowych. Na czele całości stała gromadzka rada narodowa z prezydium (przewodniczący, zastępca, sekretarz prezydium i dwóch, trzech członków)³¹.

Początkowo gromadzkie rady narodowe (GRN) miały bardzo wąskie kompetencje. W praktyce zostały sprowadzone głównie do realizacji zarządzeń władz powiatowych. Prezydium powiatowej rady narodowej sprawowało szczegółową kontrolę nad działalnością władz gromadzkich.

Sołtysi miewali w historii lepsze i gorsze okresy, ale byli zawsze. Obowiązki sołtysów przejęli pełnomocnicy gromadzkich rad narodowych powoływani przez gromadzką radę narodową. Do ich zadań należało organizowanie czynów społecznych, zwoływanie zebrań wiejskich czy wystawianie świadectw pochodzenia zwierząt.

Jesień 1956 roku przyniosła duże zmiany w Polsce. W wyniku październikowej „odwilży” I sekretarzem PZPR został Władysław Gomułka. Podział na gromady wprowadzony w 1954 roku okazał się nieprzystający do realiów „październikowej odwilży”.

Od lutego 1958 roku weszła w życie nowa ustawa o radach narodowych, dająca im większe uprawnienia³². Rozpoczęto także proces komasacji gromad w większe jednostki, większość z nich była bowiem zupełnie nieefektywna.

W ustawie o radach narodowych z 1958 roku precyzyjniej sformułowano zakres działania rad narodowych i ich kompetencje. Aparatem wykonawczym i zarządzającym

---

²⁹ Wstęp do ustawy z 25 września 1954 roku o reformie podziału administracji wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, Dz.U. 1954, nr 43, poz. 191.

³⁰ Dz.U. 1954, nr 43, poz. 191.

³¹ Tamże.

³² Dz.U. 1958, nr 5, poz. 16 (tekst ujednolicony Dz.U. 1975, nr 26, poz. 139).

radą było prezydium, opiniodawczym i kontrolnym – komisje rady. Organami pomocniczymi gromadzkich rad byli sołtysi i zebrania wiejskie. Prezydium (przewodniczący oraz 4-5 członków), jako organ wykonawczo-zarządzający rady, reprezentowało radę na zewnątrz i organizowało jej pracę.

Sekretarz gromadzki nie zasiadał odtąd w składzie prezydium, stojąc na czele biura gromadzkiego złożonego z kilku urzędników (referentów). W biurze gromadzkim pracował też przewodniczący – jako etatowy pracownik.

Biblioteka Miejska
w Szczecinie
Czytelnia

**DZIENNIK URZĘDOWY
WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ
W SZCZECINIE**

Szczecin, dnia 30 listopada 1954 r. Nr 15 poz. 67–71

T R E Ś Ć :

<p>Część I. Przepisy obowiązujące.</p> <p>poz. 67 Zarządzenie Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie z dnia 30 listopada 1954 r. w sprawie zmian w podziale administracyjnym województwa szczecińskiego.</p> <p>poz. 68 Uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie Nr V/58/54 z dnia 5 października 1954 r. w sprawie podziału na dzielnice miasta Szczecina.</p>	<p>Część II. Publikacje.</p> <p>poz. 69 Przedruk rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11.VIII. 1954 r. w sprawie utworzenia powiatu goleniowskiego w województwie szczecińskim.</p> <p>poz. 70. Wyciąg z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 1954 r. w sprawie zmian granic niektórych powiatów.</p> <p>poz. 71 Wyciąg z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 1954 r. w sprawie utworzenia osiedli.</p>
--	---

Nagłówek aktu powołania gromad w województwie szczecińskim

Pierwsze wybory do rad gromadzkich przeprowadzono 5 grudnia 1954 roku. Wyborom tym towarzyszyła wielka akcja propagandowa. Kolejne wybory przeprowadzono w podobny sposób. Frekwencja zawsze zbliżała się do 100%, tyle samo głosowało na jedyną listę wyborczą – Front Jedności Narodu. Mimo że wyniki były z góry znane, władze przywiązywały, wzorem ZSRR, bardzo dużą wagę do wyborów. Miały one legitymizować narzucony w Polsce system komunistyczny.

Pierwsze dwie kadencje rad narodowych były trzyletnie (1955-1958, 1958-1961). Od 1961 roku kadencje rad narodowych były czteroletnie. Wybory miały miejsce w latach 1961, 1965 i 1969³³.

Według ustawy o radach narodowych z 1958 roku na wsiach na nowo powołano sołtysów i zwoływano okresowo zebrania wiejskie.

³³ Daty wyborów: 5 grudnia 1954, 2 lutego 1958, 16 kwietnia 1961, 30 maja 1965, 1 czerwca 1969.

Ówczesne władze przywiązywały dużą wagę do rozwoju oświaty rolniczej. W każdej gromadzie działał zootechnik i agronom, budowano tak zwane agronomówki. Sprzyjano rozwojowi czytelnictwa wiejskiego (biblioteki i punkty biblioteczne), powstawały świetlice. Rozwinęły się koła gospodyń wiejskich. Powstały liczne nowe ochotnicze straże pożarne. Warto wspomnieć o wielkiej akcji „Tysiąc Szkół na Tysiąclecie”. Dzięki niej (składki na budowę szkół były obowiązkowe) w wielu miejscach postawiono w miarę nowoczesne gmachy szkolne, służące często do dziś.

Mimo pewnych pozytywnych tendencji polska wieś pozostawała zacofana cywilizacyjnie. Obligatoryjne dostawy nadal obowiązywały. Rolnicy nie byli objęci powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym.

Odznaka sołtysa z lat 60. XX wieku

W rejonie współczesnej gminy w latach 1954-1972 funkcjonowały gromady:

GROMADA BRZÓZKI

W skład gromady Brzózki włączono dotychczasowe gromady: Brzózki, Myślubórz Wielki i Warnołęka ze zniesionej gminy Jasienica. Gromada funkcjonowała do końca 1927 roku

13. **gromadę Nowa Dąbrowa** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Nowej Dąbrowie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Kicko, Krzywnica bez miejscowości Kępy i Krzywiec, gromady Nowa Dąbrowa, Stara Dąbrowa z gminy Dąbrowa.
  14. **gromadę Ognica** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Ognicy;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Błotno, Ognica, Sierakowo z gminy Nosowo.
  15. **gromadę Pezino** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Pezynie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Pezino, Trzebiatów z gminy Pezino.
  16. **gromadę Sądowo** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Sądowie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Sądowo, Słodkowo z gminy Słodkowo oraz gromada Zukowo bez miejscowości Krąpiel z gminy Pezino.
  17. **gromadę Storkowo** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Storkowie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Granica, Orzechy, Storkowo, Studnica, Wierzchucie z gminy Storkowo.
  18. **gromadę Sowno** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Sownie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Poczernin, Smogolice z gminy Klepino w powiecie stargardzkim oraz gromady Cisewo, Sowno, Strumiany z gminy Sowno w powiecie nowogardzkim.
  19. **gromadę Święte** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Świętem;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Strachocin, Święte, Tychowo z gminy Pezino oraz część obszaru dotychczasowej gromady Zukowo stanowiąca miejscowość Krąpiel z gminy Pezino.
  20. **gromadę Tarnowo** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Tarnowie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Modrzewo, Odargowo, Suchanówko, Szadzko, Tarnowo z gminy Słodkowo.
  21. **gromadę Wapnica** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Wapnicy;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Nosowo, Sisko, Sokoliniec, Wapnica z gminy Nosowo.
  22. **gromadę Skalin** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Skalinie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Kunowo z gminy Klepino w powiecie stargardzkim oraz gromada Skalin i części obszaru dotychczasowej gromady Dębica stanowiące miejscowości Koszewo i Burzykowo z gminy Wierzbnio w powiecie pyrzyckim.
- w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Bolków, bez miejscowości Zalesie i Węgornik, gromada Dobra bez miejscowości Dobieszczyn, gromady Buk, Grzępnica, Łęgi, Rzędziny, Wołczkowo i część obszaru dotychczasowej gromady Bezrzecze stanowiąca miejscowość Bezrzecze Górne z gminy Dołuje oraz obszar terenu łąkowo-leśnego położony na północnym zachodzie od Łasku Arkońskiego o powierzchni 307 ha z miasta Szczecina.
3. **gromadę Dołuje** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Dołuju;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Dołuje, Lubieszczyn, Mierzyn, Wąwelnica z gminy Dołuje.
  4. **gromadę Jasienica** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Jasieniczy;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Dębostrów, Drogoradz, Jasienica, Karpleń, Niekłoczycza, Tatynia, Uniemyśl z gminy Jasienica.
  5. **gromadę Kołbaskowo** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kołbaskowie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Barnisław, Kamieniec, Kołbaskowo, Kurów, Moczyły, Siadło Dolne, Siadło Górne, Smolecin z gminy Kołbaskowo oraz tereny o powierzchni 549 ha położone na południe od kanału Odyniec z miasta Szczecina.
  6. **gromadę Brzózki** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Brzózkach;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Brzózki, Mysłibórz Wielki, Warneńka z gminy Jasienica.
  7. **gromadę Tanowo** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Tanowie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Pilchowo, Przesocin, Siedlice, Tanowo z gminy Tanowo, gromada Trzeszczyń z gminy Jasienica oraz miejscowości Dobieszczyn, Węgornik, Zalesie i Stare Budy z gminy Dobra.
  8. **gromadę Trzebież** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Trzebieży;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Trzebież z gminy Jasienica.

Wąsowicz Bronisław
Sekretarz Sesji WRN

Terebucha Eufemiusz
Przewodniczący Sesji WRN

UCHWAŁA Nr V/52/54

Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie
z dnia 5 października 1954 r.

w sprawie podziału na nowe gromady powiatu wolińskiego.
Na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1954 r. o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych (Dz. U. Nr 43 poz. 191) Wojewódzka Rada Narodowa w Szczecinie uchwała, co następuje:

W powiecie wolińskim województwie szczecińskim tworzy się następujące gromady:

1. **gromadę Dargobądz** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Dargobądz;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Dargobądz, Lubin, Mokrzyca Wielka, Mokrzyca Mała, Płocin, Sułomino, Wapnica, Wiciko z gminy Dargobądz.
2. **gromadę Karsibór** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Karsiborzu;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Karsibór z gminy Przytór.
3. **gromadę Kołczewo** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kołczewie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Domysłów, Kołczewo, Wiselka, Zółwino z gminy Kołczewo.
4. **gromadę Ładzin** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Ładzinie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Darżowice, Jarzębowo, Kodrąb, Kodrąbek, Ładzin, Unin z gminy Dargobądz oraz gromady Rabiąż, Warnowo z gminy Kołczewo.

Wąsowicz Bronisław
Sekretarz Sesji WRN

Terebucha Eufemiusz
Przewodniczący Sesji WRN

UCHWAŁA Nr V/51/54

Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie

z dnia 5 października 1954 r.

w sprawie podziału na nowe gromady powiatu szczecińskiego

Na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1954 r. o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych (Dz. U. Nr 43 poz. 191) Wojewódzka Rada Narodowa w Szczecinie uchwała, co następuje:

W powiecie szczecińskim, województwie szczecińskim tworzy się następujące gromady:

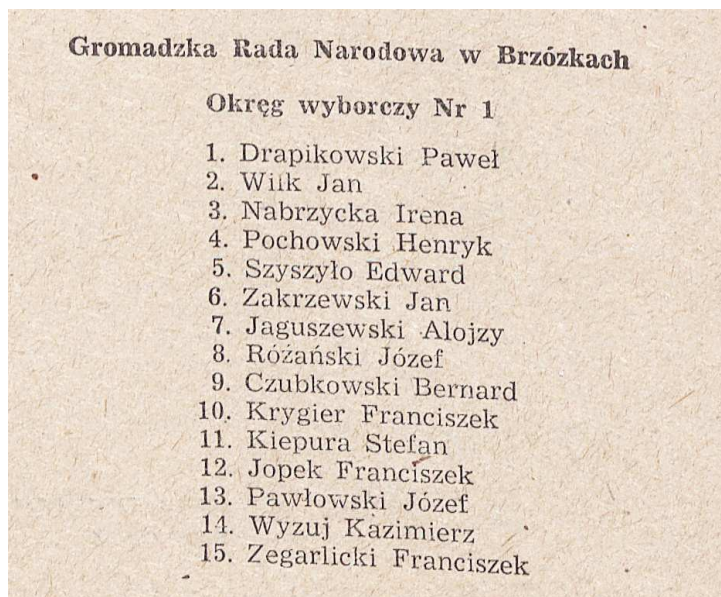
1. **gromadę Będargowo** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Będargowie;
w skład nowoutworzonej gromady wchodzi obszary dotychczasowych gromad: Będargowo, Bobolin, Stobno, Wązynie z gminy Dołuje i gromada Karwowo z gminy Kołbaskowo oraz miejscowości Ustowo, Rajkowo, Ostoja o ogólnej powierzchni 835 ha z miasta Szczecina.
2. **gromadę Dobra** z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Dobrej;

Akt powołania gromadzkich rad narodowych w powiecie szczecińskim (Dz. Urz.

WRN Szczecin, 1954 nr 15 poz. 67)

Gromada Brzózki

Kadencja 1958-1961 - Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1958 nr 2 poz. 10.

GROMADZKIEJ RADY NARODOWEJ W BRZÓZKACH

w okręgu wyborczym Nr 1:

1. Szyszyło Edward
2. Odrobina Henryk
3. Raczyński Stefan
4. Pochowski Henryk
5. Kotlarz Aleksander
6. Kuchta Piotr
7. Czubkowski Bernard
8. Ławrynowicz Arkadiusz

w okręgu wyborczym Nr 2:

1. Krygier Franciszek
2. Nabrzycka Irena
3. Zakrzewski Jan
4. Wilk Janina
5. Sroczyński Jan
6. Pental Bronisław
7. Manuszewski Józef

kadencja 1961-1965 - Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1961 nr 6 poz. 23.

Gromadzkiej Rady Narodowej w Brzózkach

w okręgu wyborczym Nr 1

1. Szyszyło Edward
2. Prędkiewicz Ludwik
3. Czubkowski Edward
4. Blicharz Czesław
5. Żeleżyk Witold
6. Worsa Stefania

7. Wójcik Józef
8. Pasiecznik Eugeniusz

w okręgu wyborczym Nr 2

1. Jaguszewska Klara
2. Derkowski Eugeniusz

3. Zakrzewski Jan
4. Kotlarz Aleksander
5. Pental Bronisław
6. Machula Stanisława
7. Żemojtel Teofil

Kadencja 1965-1969 - Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1965 nr 12 poz. 68.

GROMADZKIEJ RADY NARODOWEJ W BRZÓZKACH

w okręgu wyborczym nr 1

1. Żeleżyk Witold
2. Kotlarz Aleksander
3. Wójcik Józef
4. Worsa Stefania
5. Czubkowski Bernard
6. Blicharz Czesław

7. Janeczko Genowefa
8. Różański Józef
9. Górski Józef
10. Nowik Jan

w okręgu wyborczym nr 2

1. Szyszyło Edward

2. Burwan Wiktor
3. Tarasewicz Bolesław
4. Machula Władysław
5. Tymosz Maria
6. Pental Bronisław

Kadencja 1969-1973 - Dz. Urz. WRN Szczecin, 1969 nr 10 poz. 64)

W grudniu 1970 roku I sekretarzem KC PZPR został Edward Gierk. Jego czasy są często z rozrzewnieniem wspomniane przez starszych mieszkańców wsi. Początki były bowiem bardzo obiecujące.

Polska dekady lat 70. XX wieku starała się wykonać wielki skok cywilizacyjny, ale struktura administracyjna obszarów wiejskich, gdzie mieszkała większość społeczeństwa, tkwiła cały czas w latach 50. Potrzebne były głębokie zmiany.

Gromady funkcjonowały do końca 1972 roku. Ówczesne władze postanowiły powrócić do idei gmin – większych i silniejszych jednostek administracyjnych.

LATA 1973-1990

Pomysłem na przebudowę struktury administracyjnej było powołanie na nowo gmin – dużych, samowystarczalnych jednostek z większymi uprawnieniami. Na czele gmin miał stanąć kompetentny naczelnik.

Już w 1971 roku rozpoczęły się przygotowania do wielkiej reformy administracyjnej – powołania gmin. Przygotowania trwały niemal cały rok 1972. Należało określić okręgi gminne, co często spotykało się z oporem społecznym. Przez wiele miesięcy szukano kandydatów na naczelników i sekretarzy. Preferowano osoby z wyższym wykształceniem, co nie było łatwe na polskiej prowincji. Problemem było znalezienie odpowiedniej siedziby przyszłego urzędu gminy.

Reforma ruszyła z dniem 1 stycznia 1973 roku. Wśród nowych jednostek administracyjnych powołanych w województwie szczecińskim i powiecie szczecińskim była też gmina wiejska Nowe Warpno³⁴.

Tego samego dnia połączono miasto Nowe Warpno (miejską radę narodową) z gminą wiejską (gminną radą narodową)³⁵. Powstała gmina miejsko-wiejska.

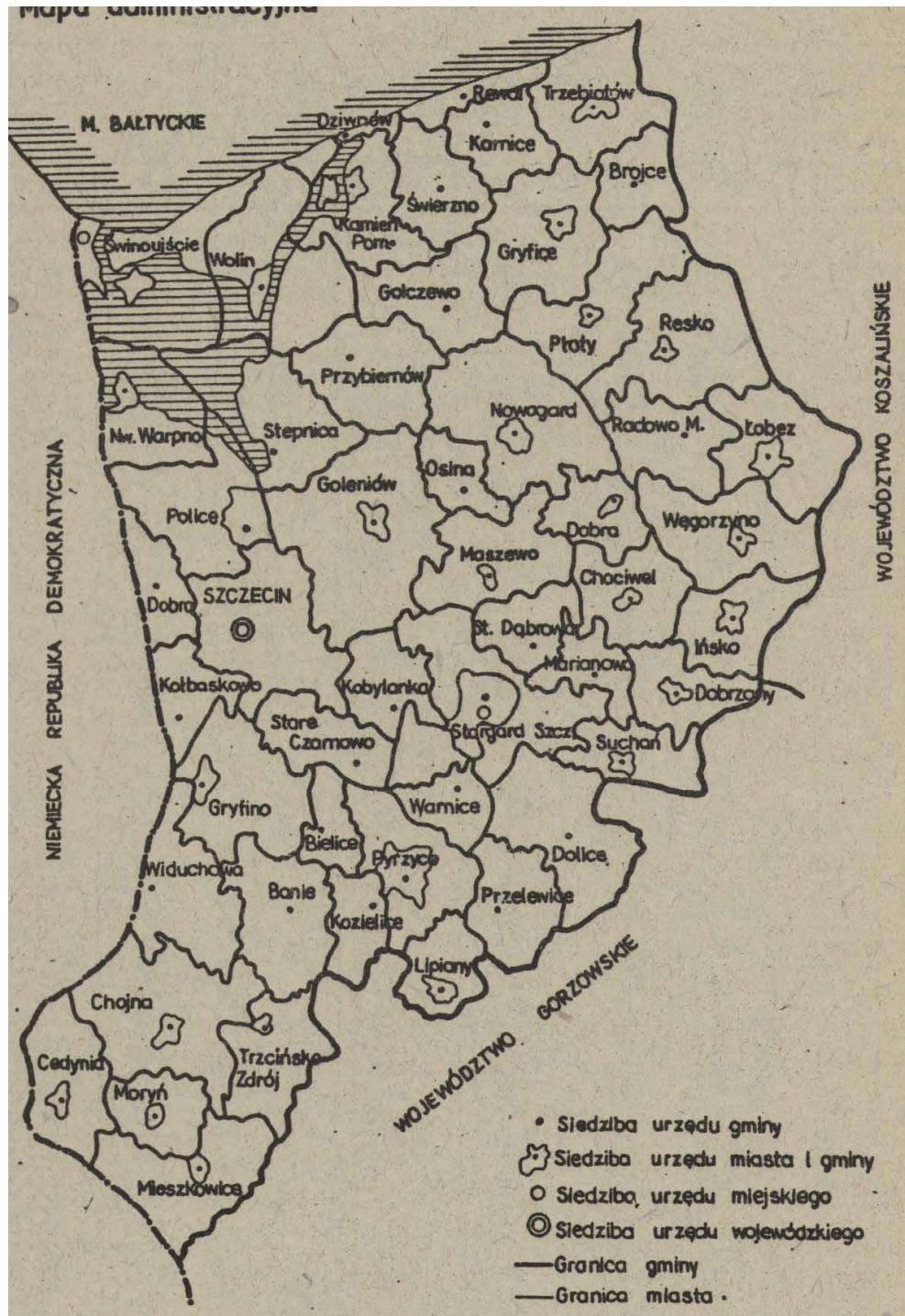
DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ W SZCZECINIE		
Szczecin, dnia 8 grudnia 1972 r.	Nr 15	Poz. 111—113
Przepisy obowiązujące:		dla miast nie stanowiących powiatów i gmin w województwie szczecińskim.
Poz. 111 — Uchwała Nr XV/116/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie z dnia 7 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia gmin w województwie szczecińskim.		Publikacje
Poz. 112 — Uchwała Nr XV/117/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie z dnia 7 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia wspólnych rad narodowych	Poz. 113 —	Komunikat Wydziału Organizacyjno-Prawnego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie.

Nagłówek aktu powołania gmin w województwie szczecińskim

³⁴ Dz. Urz. WRN Szczecin, 1972 nr 15 poz. 111

³⁵ Tamże, poz. 112.

W dwa lata później, w połowie 1975 roku, doszło do kolejnej dużej rewolucji administracyjnej. Zlikwidowano duże województwa i powiaty. Ze starej struktury pozostały tylko niedawno powołane okręgi gminne. Miasto i gmina Nowe Warpno zostało przyłączone do małego województwa szczecińskiego.

Województwo szczecińskie

- nice, Nowogródek Pomorski, Parzeńsko, Rokitno, Sumiak, Świątki, Trzcinnia,
5. gminę Pelczyce z siedzibą gminnej rady narodowej w Pelczycach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Będargowo, Boguszyny, Bolewice, Chrapowo, Jagów, Jarosławsko, Krzynki, Ługowo, Łyskowo, Przekolno, Trzesacz,
  6. gminę Różańsko z siedzibą gminnej rady narodowej w Różańsku; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Buszów, Dołsk, Dyszno, Krężelin, Ostrowiec, Pszczelnik, Różańsko,
  7. gminę Staw z siedzibą gminnej rady narodowej w Stawie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Chłopyn, Dalsze, Gajewo, Kozin, Mystki, Smoliny, Staw, Ściechów, Ściechówek.

§ 9.

W powiecie nowogardzkim, województwie szczecińskim tworzy się następujące gminy:

1. gminę Błotno z siedzibą gminnej rady narodowej w Błotnie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Błotno, Bochlin, Czermnica, Dąbrowa Nowogardzka, Glicko, Grabin, Lęgno, Sikorki, Strzelewo, Świerczewo, Szczytniki, Trzechel,
2. gminę Dębice z siedzibą gminnej rady narodowej w Dębicach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Bagna, Bielice, Dębice, Godowo, Jenikowo, Korytowo, Maszewko, Mokre, Nastazin, Sokolniki,
3. gminę Dobra z siedzibą gminnej rady narodowej w Dobrej; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Anielino, Bienice, Błdkowo, Dobropole, Grzęzno, Krzemienna, Tucze, Wojtaszyce,
4. gminę Nowogard z siedzibą gminnej rady narodowej w Nowogardzie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Boguszyce, Brzozowo, Długoleka, Jarchlino, Karsk, Krasnołęka, Kulice, Lestkowo, Maszkowo, Olchowo, Orzechowo, Orzesze, Ostrzyca, Sapolnica, Struga, Wierzbęcin, Wojcieszyn, Wołowice, Wyszomierz, Zabowo, Zabówko,
5. gminę Osina z siedzibą gminnej rady narodowej w Osinie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Bodzęcin, Kikorze, Kościuszki, Krzywice, Osina, Przypółsko, Redło, Redostowo, Węgorza.

§ 10.

W powiecie pyrzyckim, województwie szczecińskim tworzy się następujące gminy:

1. gminę Bielice z siedzibą gminnej rady narodowej w Bielicach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Babin, Będgoszcz, Bielice, Chabowo, Chabówko, Linie, Nowe Chrapowo, Parsów, Stare Chrapowo, Swochowo,
2. gminę Dolice z siedzibą gminnej rady narodowej w Dolicach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Bralecín, Brzezina, Dobropole Pyrzyckie, Dolice, Pomietów, Sądów, Skrzany,
3. gminę Kolin z siedzibą gminnej rady narodowej w Kolinie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Kolin, Kępcewo, Morzyca, Przewłoki, Rzeplino, Strzebielewo, Żalęcino,
4. gminę Kozielice z siedzibą gminnej rady narodowej w Kozielicach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Czarnowo, Kozielice, Mielno Pyrzyckie, Rokity, Tetyń, Trzebusz, Zadeklino, Zależe,
5. gminę Lipiany z siedzibą gminnej rady narodowej w Lipianach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Dębice, Derczewko, Jedlice, Krasne, Miedzyń, Mielęcinek, Nowice, Osetna, Skrzynka, Wolczyn,
6. gminę Przelewice z siedzibą gminnej rady narodowej w Przelewicach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Bylice, Gardziec, Jesionowo, Kluki, Kłodzino, Kosin, Laskowo, Lubiatowo, Lucin, Płońsko, Przelewice, Rosiny, Ukiernica, Żuków,
7. gminę Pyrzyce z siedzibą gminnej rady narodowej w Pyrzycach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Brzesko, Brzezin, Giżyn, Krzemlin, Letnin, Mechowo, Mielęcín, Młyny, Nieborowo, Nowielin, Obro-

mino, Okunica, Pstrowice, Ryszewko, Ryszewo, Rzepnowo, Stózewo, Turze, Zabów,

8. gminę Warnice z siedzibą gminnej rady narodowej w Warnicach; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Barnim, Dębica, Grędziec, Klęby, Nowy Przylep, Obryta, Reńsko, Stary Przylep, Warnice, Wierzbnio, Zaborisko.

§ 11.

W powiecie stargardzkim, województwie szczecińskim tworzy się następujące gminy:

1. gminę Chociwel z siedzibą gminnej rady narodowej w Chociwlu; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Bobrowniki, Brud, Długie, Kania, Karkowo, Lisowo, Lublino, Oświno, Wieleń Pomorski,
2. gminę Dobrzany z siedzibą gminnej rady narodowej w Dobrzanych; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Biała, Błotno, Bytowo, Dolice, Kępnio, Koz, Krzemień, Lutkowo, Mosina, Odargowo, Ognica, Sierakowo, Szadzko,
3. gminę Ińsko z siedzibą gminnej rady narodowej w Ińsku; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Ciemnik, Czertyń, Granica, Linówko, Storkowo, Studnica, Ścienne, Wierzchucice,
4. gminę Kobylanka z siedzibą gminnej rady narodowej w Kobylance; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Bielkowo, Cisewo, Jęczy Dół, Kobylanka, Kunowo, Morzyczyn, Motaniec, Niedźwiedź, Rekowo, Reptowo,
5. gminę Marianowo z siedzibą gminnej rady narodowej w Marianowie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Czarnkowo, Dalewo, Dzwonowo, Gogolewo, Marianowo, Sulino, Wiechowo,
6. gminę Peżino z siedzibą gminnej rady narodowej w Peżynie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Brudzewice, Golina, Peżino, Trzebiatów,
7. gminę Stara Dąbrowa z siedzibą gminnej rady narodowej w Starej Dąbrowie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Białuń, Chlebówko, Kicko, Krzywnica, Lęczycza, Nowa Dąbrowa, Parlino, Stara Dąbrowa, Tolcz,
8. gminę Stargard Szczeciński z siedzibą gminnej rady narodowej w Stargardzie Szczecińskim; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Grabowo, Grzędzice, Kiczarowo, Klepino, Kurcewo, Lubowo, Małkocin, Poczernino, Rogowo, Skalin, Smogolice, Sowno, Strachocin, Strumiany, Święte, Tychowo, Warchlino, Witkowo II, Żarowo.
9. gminę Suchań z siedzibą gminnej rady narodowej w Suchaniu; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Modrzewo, Nosowo, Sadłowo, Stodkowo, Stodkówko, Suchanówko, Tarnowo, Wapnica, Żukowo.

§ 12.

W powiecie szczecińskim, województwie szczecińskim tworzy się następujące gminy:

1. gminę Dobra z siedzibą gminnej rady narodowej w Dobrej; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Buk, Dobra, Dołuje, Łęgi, Mierzyn, Rzedziny, Wąwelnica, Wolezkowo.
2. gminę Kołbaskowo z siedzibą gminnej rady narodowej w Kołbaskowie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Barniślaw, Będargowo, Bobolin, Kamieniec, Karwowo, Kołbaskowo, Moczyły, Siadło Dolne, Siadło Górne, Smolecin, Stobno, Ustowo, Warzymice.
3. gminę Nowe Warpno z siedzibą gminnej rady narodowej w Nowym Warpnie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Brzóska, Warnoleka.
4. gminę Tanowo z siedzibą gminnej rady narodowej w Tanowie; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Pilchowo, Przęsocin, Siedlice, Tanowo, Tatynia, Trzeszczyn.
5. gminę Trzebież z siedzibą gminnej rady narodowej w Trzebieży; w skład nowo utworzonej gminy wchodzi obszary: dotychczasowego osiedla Trzebież oraz sołectw: Dębostrów, Drogoradz, Niekończycza, Uniemyśl, Wieńkowo.

Akt powołania gminy Nowe Warpno (Dz. Urz. WRN Szczecin, 1972 nr 15 poz.

§ 13.

Wykonanie uchwały porucza się Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie.

§ 14.

Uchwała wchodzi w życie od dnia 1 stycznia 1973 r.

Przewodniczący Obrad
Władysław Sikora

Przewodniczący Prezydium
Stanisław Rychlik

Poz. 112.

UCHWAŁA Nr XV/117/72
Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie
z dnia 7 grudnia 1972 r.
w sprawie utworzenia wspólnych rad narodowych
dla miast nie stanowiących powiatów
i gmin w województwie szczecińskim.

Na podstawie art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych (Dz. U. z roku 1972 Nr 49, poz. 314) Wojewódzka Rada Narodowa uchwała, co następuje:

§ 1.

1. Tworzy się następujące wspólne rady narodowe gmin i miast:
  - 1) dla gminy Cedynia i miasta Cedynia, dla gminy Mieszkowice i miasta Mieszkowice, dla gminy Moryń i miasta Moryń, dla gminy Trzcińsko Zdrój i miasta Trzcińsko Zdrój, w powiecie chojeńskim.
  - 2) dla gminy Drawno i miasta Drawno, dla gminy Recz i miasta Recz, w powiecie choszczeńskim.
  - 3) dla gminy Maszewo i miasta Maszewo w powiecie goleniowskim.
  - 4) dla gminy Płoty i miasta Płoty w powiecie gryfickim.
  - 5) dla gminy Wolin i miasta Wolin w powiecie kamieńskim.
  - 6) dla gminy Resko i miasta Resko, dla gminy Węgorzyno i miasta Węgorzyno, w powiecie łobeskim.
  - 7) dla gminy Pełczyce i miasta Pełczyce w powiecie myśliborskim.
  - 8) dla gminy Dobra i miasta Dobra w powiecie nowogardzkim.
  - 9) dla gminy Lipiany i miasta Lipiany w powiecie pyrzyckim.
  - 10) dla gminy Chociwel i miasta Chociwel, dla gminy Dobrzany i miasta Dobrzany, dla gminy Ińsko i miasta Ińsko, dla gminy Suchań i miasta Suchań, w powiecie stargardzkim.
  - 11) dla gminy Nowe Warpno i miasta Nowe Warpno w powiecie szczecińskim.
2. Jako organy wykonawcze i zarządzające rad narodowych miast i gmin oraz jako terenowe organy administracji państwowej w miastach i gminach, o których mowa w ust. 1 działają naczelnicy miasta i gminy.

§ 2.

Wykonanie uchwały porucza się Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie od dnia 1 stycznia 1973 r.

Przewodniczący Obrad
Władysław Sikora

Przewodniczący Prezydium
Stanisław Rychlik

Poz. 113.

KOMUNIKAT

Wydział Organizacyjno-Prawny informuje, że w Dzienniku Ustaw Nr 50 z dnia 5 grudnia 1972 roku:

1. w § 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 roku w sprawie zmiany granic niektórych powiatów (poz. 324) wyłączono:
  - 1) z powiatu gryfickiego obszary sołectw: Imno i Uni-bórz i włączono je do powiatu kamieńskiego;
  - 2) z powiatu kamieńskiego obszary sołectw Niczonów i Pobierowo — i włączono je do powiatu gryfickiego;
  - 3) z powiatu pyrzyckiego obszary Państwowych Ośrodków Hodowli Zarodowej o powierzchni 3.543,90 ha z miejscowościami Bronimie, Brzeczno, Kukadło, Lubiana, Lubianka, Nadarzyn, Płotno, Sulkowo — i włączono je do powiatu myśliborskiego;
2. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 r. (poz. 326) zniesiono powiat woliński, a jego obszar z wyłączeniem miast Swinoujście i Międzyzdroje, miejscowości Lubin, Wapnica i Wicko oraz terenów Wolińskiego Parku Narodowego z miejscowościami Gosań i Jaromin — włączono do powiatu kamieńskiego (§ 2 rozporządzenia).
Z terenów wyłączonych z powiatu wolińskiego utworzono powiat miejski Swinoujście (§ 1 ust. ust. 1 i 2 rozporządzenia).
3. W § 14 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 roku w sprawie utworzenia, zniesienia i zmiany granic miast (poz. 327):
  - 1) w powiecie łobeskim wyłączono:
    - a) z miasta Łobez obszary o powierzchni 1.399,75 ha wraz z miejscowościami Kolno, Kołdrąb i Raczkowo,
    - b) z miasta Resko obszar o powierzchni 162,87 ha,
    - c) z miasta Węgrzyno obszar o powierzchni 228,74 ha wraz z miejscowością Wierzbina,
    - d) z gromady Resko tereny pod nazwą Smółsko o powierzchni 6,71 ha;
  - 2) do miasta Police w powiecie szczecińskim włączono część obszaru wsi Jasienica o powierzchni 1.283 ha, części obszarów wsi Trzeszczyn o powierzchni 8 ha i Tatynia — o powierzchni 22 ha.

Wymienione wyżej rozporządzenia wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1973 roku.

Kierownik Wydziału
Stanisław Kłoczek

Akt powołania wspólnej jednostki (Dz. Urz. WRN Szczecin, 1972 nr 15 poz. 112)

MIEJSKO-GMINNA RADA NARODOWA

Na czele władz lokalnych stała gminna (miejsko-gminna) rada narodowa – organ uchwałodawczy.

Ustawa o powołaniu gmin i rad narodowych wprowadziła dość rewolucyjne, jak na PRL, zmiany. Przede wszystkim ustalono wyraźny podział między funkcjami stanowiącymi i wykonawczymi (do tej pory scalały je prezydium rad narodowych). Organami uchwałodawczymi stały się gminne rady narodowe liczące kilkadziesiąt osób. Gminne rady pierwszej kadencji były dość liczne, bowiem zasiedli w nich radni wybrani jeszcze w wyborach z 1969 roku. Wybory do rad narodowych przeprowadzono po raz pierwszy w dniu 9 grudnia 1973 roku. Kolejne zaś 5 lutego 1978 roku, 17 czerwca 1984 roku i 19 czerwca 1988 roku.

Na przełomie lat 70. i 80. XX wieku cała polska gospodarka, w tym także rolnictwo, przeżyła gwałtowne załamanie. W grudniu 1981 roku wprowadzono stan wojenny, była to rozpaczliwa próba obrony systemu socjalistycznego w Polsce. Działalność rad narodowych została zawieszona na kilka miesięcy, a w każdej gminie powołano Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego. Do gmin przybyły Terenowe Grupy Operacyjne, które miały uzdrowić sytuację gospodarczą. Jednak metodami wojskowymi nie udało się naprawić niewydolnego systemu gospodarczego.

Po zniesieniu stanu wojennego w roku 1983 władze postanowiły stworzyć pozory zmiany, aby spacyfikować nie najlepsze nastroje. Nowa ustawa z 20 lipca 1983 roku *o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego*³⁶ dała radom narodowym możliwość samodzielnego wyboru naczelnika gminy spośród uzgodnionych kandydatów, jednak powoływał go i odwoływał wojewoda. Rada narodowa pod koniec każdego roku budżetowego głosowała nad absolutorium dla naczelnika z wykonania budżetu³⁷.

Rady narodowe zostały zlikwidowane na początku 1990 roku na mocy obecnej ustawy o samorządzie gminnym. Ostatnia kadencja rad narodowych została skrócona.

---

³⁶ Dz.U. z 1983 r., nr 41, poz. 185.

³⁷ Tamże.

RADY NARODOWEJ MIASTA I GMINY W NOWYM WARPNIU:

w Okręgu Wyborczym Nr 1:

1. Tupikowski Jerzy
2. Stramkowski Bronisław
3. Bartol Wanda
4. Karolewski Tadeusz
5. Kłosiński Henryk

w Okręgu Wyborczym Nr 2:

1. Szafran Tadeusz
2. Wilkanowska Marianna
3. Tomczak Maria
4. Siwienki Władysław
5. Czereszkiwicz Teresa
6. Stachurski Stefan

w Okręgu Wyborczym Nr 3:

1. Adamowski Kazimierz
2. Tworek Zbigniew
3. Krawczyk Henryk
4. Budnik Bronisław
5. Lamparski Stefan

w Okręgu Wyborczym Nr 4:

1. Stolarska Elżbieta
2. Pelczer Jan
3. Siemianowski Paweł
4. Piórkowski Roman
5. Jaszewski Henryk

w Okręgu Wyborczym Nr 5:

1. Pochowski Henryk
2. Owczarek Wawrzyniec
3. Pawłowska Józefa
4. Ławrynowicz Janina

w Okręgu Wyborczym Nr 6:

1. Majewski Bronisław
2. Jaguszewski Kazimierz
3. Machula Władysław
4. Pental Bronisław
5. Drapikowski Paweł

**Radni RNMiG kadencji 1973-1977 (Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1973 nr 17
poz. 135)**

RADY NARODOWEJ MIASTA I GMINY NOWE WARPNO

W OKRĘGU WYBORCZYM NR 1:

1. Tomczak Maria
2. Siwienki Władysław
3. Stramkowski Bronisław
4. Luft Marek

W OKRĘGU WYBORCZYM NR 2:

1. Zglińska Kazimiera
2. Szafran Tadeusz
3. Kleboko Elżbieta
4. Jańczak Stanisław

W OKRĘGU WYBORCZYM NR 3:

1. Budnik Bronisława
2. Jędrzejczak Jan

3. Sobolewski Zbigniew

4. Bartol Zbigniew
5. Karolewski Tadeusz
6. Andruszkiewicz Maria

W OKRĘGU WYBORCZYM NR 4:

1. Szymańska Maria
2. Piórkowski Roman
3. Wrotna-Kwaśniewska Maria
4. Bednarski Zdzisław

W OKRĘGU WYBORCZYM NR 5:

1. Stachurski Stefan
2. Dawid Anna

3. Sokołowski Edward
4. Majchrzak-Rola Antonina

W OKRĘGU WYBORCZYM NR 6:

1. Jopek Franciszek
2. Różański Zbigniew
3. Pawłowska Józefa
4. Jopek Hieronim

W OKRĘGU WYBORCZYM NR 7:

1. Kryger Zdzisław
2. Pental Bronisław
3. Drapikowski Paweł
4. Jaguszewski Kazimierz

**Radni RNMiG kadencji 1978-1984 (Dziennik Urzędowy WRN Szczecin, 1978, nr 1
poz. 9)**

Rady Narodowej Miasta i Gminy w Nowym Warpnie:

W okręgu nr 1

1. Cendrowska Maria
2. Szarzec Ryszard
3. Gadomski Andrzej
4. Szymańska Maria
5. Słomiński Jan
6. Bajon Jerzy

W okręgu nr 2

1. Szafran Tadeusz
2. Piórkowska Danuta
3. Semczuk Wiesław

4. Mleczek Arkadiusz
5. Tomczak Maria
6. Rola Augustyn

W okręgu nr 3

1. Wójcik Jadwiga
2. Spryszak Stanisław
3. Holchauer Mariola
4. Huba Bogumił
5. Matej Ludwik

W okręgu nr 4

1. Szczepankiewicz Marek
2. Kowalczyk Edyta
3. Wilkanowska Marianna
4. Karolewski Tadeusz
5. Stachurski Stefan

W okręgu nr 5

1. Jopek Franciszek
2. Aleksandrowicz Maria
3. Andrzejewski Zbigniew
4. Nowik Henryka

W okręgu nr 6

1. Nabrzycka Krystyna
2. Kryger Franciszek
3. Pental Bronisław
4. Piątkowski Kazimierz

**Radni RNMiG kadencji 1984-1988 (Dziennik Urzędowy Województwa
Szczecińskiego, 1984, nr 1 poz. 3.**

**Rada Narodowa Miasta i Gminy
w Nowym Warpnie**

W okręgu nr 1

1. Andrzejewska Franciszka
2. Borowicz Elżbieta
3. Szarzec Ryszard
4. Moskal Iwona
5. Szafran Tadeusz

W okręgu nr 2

1. Matej Ludwik
2. Karolewski Tadeusz
3. Surma Mirosława
4. Piórkowska Elżbieta
5. Semczuk Wiesław

W okręgu nr 3

1. Bakalarz Edward
2. Bartol Wanda
3. Golasiński Edward
4. Olejarz Wiesława
5. Utrata Ryszard

W okręgu nr 4

1. Chiżyk Helena
2. Antoniewicz Mirosław
3. Stawiński Marek
4. Krajewski Roman
5. Szymborski Zbigniew

W okręgu nr 5

1. Wilkanowska Marianna
2. Chęciński Janusz
3. Spryszak Stanisław
4. Retecki Stanisław
5. Worotnicki Janusz

W okręgu nr 6

1. Cendrowska Maria
2. Grasz Henryk
3. Korpusińska Cecylia

W okręgu nr 7

1. Zapłata Halina
2. Janiak Andrzej
3. Stałęga Zbigniew

W okręgu nr 8

1. Burwan Regina
2. Jaguszewski Kazimierz
3. Kryger Waldemar
4. Kotarski Włodzimierz

W okręgu nr 9

1. Stachula Anna
2. Andrzejewska Janina
3. Derek Wacław
4. Pawłowski Kazimierz
5. Kostka Aleksandra

**Radni RNMiG wybrani na okres kadencji 1988-1990 (Szczeciński Dziennik
Urzędowy, 1988 nr 12 poz. 152)**

NACZELNIK GMINY

Od 1973 roku wprowadzono w Polsce stanowisko **naczelnika**. Był to organ administracji państwowej oraz organ wykonawczy i zarządzający gminnej rady narodowej³⁸. Miał liczne obowiązki i uprawnienia, jednak mógł popaść w konflikt z przewodniczącym prezydium, który miał ogromną władzę z racji przewodzenia lokalnym strukturom PZPR. Organem pomocniczym naczelnika był natomiast **urząd gminy** jako *terenowy organ administracji państwowej do wykonywania zadań naczelnika gminy*.

Naczelnik był powoływany i odwoływany przez wojewodę, a rada narodowa mogła tylko wyrażać niewiążącą opinię o kandydaturze³⁹. Naczelnicy musieli legitymować się przynajmniej średnim wykształceniem, preferowano jednak wyższe rolnicze lub inżynierskie. Już od wakacji 1972 roku przyszli naczelnicy gmin przechodzili intensywne szkolenie, od listopada rozpoczęli kompletowanie kadr podległych sobie urzędów. Również ich pracownicy mieli mieć przynajmniej średnie wykształcenie. Po raz pierwszy w administracji PRL postawiono na fachowość.

---

³⁸ Dz.U. z 1972 r., nr 49, poz. 315.

³⁹ Dz.U. z 1972 r., nr 49, poz. 312.

Stan w dniu 1.I.1973 r.

Stanowisko	Imię i nazwisko	Wysokość uposażenia	Przynależ- ność par- tyjna	Wiek	Wykształcenie x/	Czy się dokszałca	
						uczelnia	rok nauki
Naczelnik gminy	Stanisław Tokarski	3800 + 400 dodat	PZPR	40	średnie tech.mech.	-	v
Sekretarz biura	Wiesława Kowalczyk	3000	PZPR	40	średnie	-	-

Stanowisko	Zamieszkały			Przed objęciem stanowiska pracował		
	w siedzi- bie gmi- ny	na tere- nie gmi- ny	poza te- renem gminy	w radach	w jednostkach podl. radom	poza radami
				na stanowisku i ile lat		
Naczelnik gminy	tak	-	-	-	-	20 lat instr. Kierownik Zakładu
Sekretarz biura	-	tak	-	4 lata Sekretarz GRN	-	5 lat referent

x/ przyjąć należy tylko: ,średnie lub wyższe
oraz określić uzyskany tytuł, np.: technik ekonomista,
mgr inż. rolnik, mgr administracji lub tp.

Kierownik Wydziału
mgr Halina Wojtczak
PMP - PWRN Szczecin
ISO 9001, 1/14/72

Kierownictwo UG Nowe Warpno w 1973 roku (AP Szczecin, PWRN Szczecin)

URZĄD GMINY

Urzędy tworzonych gmin miały stać się nową jakością na obszarach wiejskich. Preferowano urzędników ze średnim wykształceniem. Początkowo nie tworzono w urzędach gmin referatów.

Urząd gminy zasadniczo dzielił się na trzy części: **biuro urzędu, gminną służbę rolną i urząd stanu cywilnego**⁴⁰. Na czele biura urzędu gminy stał **sekretarz biura**. Ważną pozycję zajmował także **główny księgowy gminy**⁴¹.

Kolejne większe zmiany w organizacji administracji lokalnej nastąpiły w 1979 roku. W urzędach gminy liczących do 20 000 mieszkańców dawano możliwość tworzenia referatów (maksymalnie 7). Pozostał jednak podział na biuro UG, gminną służbę rolną oraz USC⁴².

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Tamże. Dopuszczano stanowiska: naczelnika, sekretarza biura, inspektora ds. budownictwa, kierownika USC, głównego księgowego, referentów, stażystów i woźnego.

⁴² Dz.U. 1979, nr 14 poz. 92.

Naczelnik

Sekretarz
Biura UG

Kierownik
USC

Szef GSR

Urząd gminy

USC

Gminna
Służba Rolna

Schemat działania typowego UG w latach 1973-1983

Reorganizację struktury wewnętrznej urzędów gmin przeprowadzono na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1984 r.⁴³ Zlikwidowano wtedy odrębność gminnej służby rolnej i USC.

W miejsce dotychczasowego podziału urzędu przewidziano funkcjonowanie referatów:

- stanowisko pracy do obsługi rady narodowej;
- referat gospodarki komunalnej, nadzoru budowlanego i komunikacji;
- referat geodezji i gospodarki gruntami;
- referat handlu i usług;
- referat kultury i zatrudnienia;
- referat planowania i finansów;
- referat rolnictwa i gospodarki żywnościowej;

⁴³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1984 r. w sprawie zasad organizacji i funkcjonowania urzędów terenowych organów administracji państwowej (Dz.U. 1984 Nr 25, poz.124)

- referat społeczno-administracyjny, spraw obronnych i ogólny;
- referat zdrowia i opieki społecznej;
- urząd stanu cywilnego;
- samodzielne stanowisko pracy do spraw oświaty i wychowania - inspektor oświaty i wychowania.

Pracownicy urzędu ~~gminy~~ /miasta i gminy: Nowe Warpno

Stanowisko pracy	ilu osobowe	Imię i nazwisko	Tytuł służbowy	Wynagrodzenie	Przynależność państwowa	Wiek	Wykształcenie	Czy się uczy		Mieszka				Pracował x/		
								szkoła uczelnia	na ile lat ukończy	w szkole gminy	na terenie gminy	poza teren gminy	Gromada	Rad. Narod.	Prac. PZP	innych podległych
Maszynik	1	Stanisław Tokarski	Maszynik	3.000 + 400	PZPR	40	średnie	-	-	tak	-	-	-	-	-	20lat instr. kierow
Sekretarz	1	Wiesław Kowalczyk	Sekretarz	3.000	PZPR	40	średnie	-	-	-	tak	-	4lata Sekr.	-	-	5 lat ref.
Główny Księgowy	1	Irena Łyskawa	Główny Księgowy	1.500	bp.	24	podstawowe	L.O.	4	tak	-	-	6 lat inf.	-	-	-
Referent Podatkowy	1	Maria Ligęza	referent	1.600	bp.	42	podstawowe	L.O.	4	tak	-	-	13lat ref.	-	-	4lata ref.
Kierownik USC	1	Henryk Bednarek	Kier. USC	2.500	bp.	23	średnie	-	-	tak	-	-	3lata Sekr.	-	-	1 rok kasjer
Referent Budowlany	1	Jan Kozik	insp.d/s bud.	2.800	bp.	25	średnie	-	-	tak	-	-	-	-	-	7 lat st.ins
Referent d/s Rol. Przem. i Handlu	1	Krzyszyna Wysocka	referent	1.500	ZMM	23	podstawowe	L.O.	4	-	tak	-	8 lata ref.	-	-	-
Ref.techn. kancel.	1	Stanisława Górńska	ref.tech.kanc.	1.500	ZMM	20	podstawowe	L.O.	4	-	tak	-	15r. ref.	-	-	-
Sprzątaczk	1	Maria Skopiałka	sprzątaczk	1.000	bp.	37	podstawowe	-	-	tak	-	-	12 lat oprz.	-	-	-
Woźny	1/2	Wacław Skopiałski	woźny + palacz	650	bp.	54	podstawowe	-	-	tak	-	-	1/2 r. palacz	-	-	19 lat prac. fis.

x/ podać również ile lat pracował na jakim stanowisku

PMP - FWRN Szczecin
160 str. 1982/71

Wykaz pracowników UG Nowe Warpno z 1973 roku (AP Szczecin, PWRN Szczecin)

GMINNA SŁUŻBA ROLNA

Gminną służbę rolną (GSR) tworzył zespół kilku osób sprawujący nadzór nad rolnictwem w gminie. GSR stanowiło oddzielny, samodzielny pion w urzędzie gminy. Pracowali w nim fachowcy zajmujący się budownictwem wiejskim, zootechnicy, agromelioranci, agronomi. Władze przywiązywały dużą wagę do tej instytucji, której celem było podniesienie poziomu produkcji rolnej. W GSR stawiano na działalność w terenie, szkolenia rolników.

Służba rolna ~~gminy~~ /miasta i gminy/: Nowe Warpno									
Stanowisko	Imię i nazwisko	Tytuł służbowy	Wynagrodzenie	Przynależność partyjna	Wiek	Wykształcenie - tytuł	Mieszka		
							w gminie	na terenie gminy	poza terenem gminy
1 St.instr.rolny	<i>Bronisław Matczak</i> v a k a t	Kierownik si.rol	3080 ~~3000~~	bp	38	ryjne rol.	tak	-	-
2 Instruktor rolny	v a k a t	Instruktor	2800						
3 Instr.d/s gosp. wiejskiego	v a k a t	Instruktor	2500						
4 Instr.d/s Mel.i Łąkarstwa	<i>Witold Burdani</i> v a k a t	Instruktor	3750 ~~2400~~	PZPR	35	średnie og.	tak	-	-

Urząd Stanu Cywilnego w Nowym Warpnie									
Stanowisko	Imię i nazwisko	Wynagrodzenie	Przynależność partyjna	Wiek	Wykształcenie /podstawowe, średnie, wyższe/	Dokształca się		Pracował	
						szkoła	za ile lat ukończy	w radach na stanowisku i ile lat	poza radami
Kierownik USC	Henryk Bednarek	2500	bp	23	średnie	-	-	3 lata sekretarz	1 rok kasjer

EMP - PWRN Szczecin
150 str. 114/72

Wykaz pracowników GSR i USC w gminie Nowe Warpno (AP Szczecin, PWRN Szczecin)

SOŁTYSI

Gmina podzielona była na sołectwa na czele z sołtysami. Każdy sołtys był gospodarzem danej wsi i reprezentował ją na zewnątrz. W literaturze tamtych czasów pisano: *Sołtys jako przedstawiciel mieszkańców wsi reprezentuje interes społeczny i administracyjny, organizuje na terenie sołectwa całokształt życia społeczno-gospodarczego, kulturalnego, socjalnego oraz bezpośrednio odpowiada za jego realizację.* Bardzo często powoływano także podsołtysa – zastępcę i pomocnika sołtysa. Sołtysa i podsołtysa wybierano na zebraniu wiejskim w głosowaniu jawnym lub tajnym. Wybór sołtysa, który nie był radnym gminnym, podlegał zatwierdzeniu przez gminną radę narodową. W ten sposób społeczność wiejska musiała wybrać kandydata, którego popierały władze. Najczęściej była to jednak osoba ciesząca się zaufaniem lokalnej społeczności, preferowano działaczy PZPR. Sołtysi mieli specjalne legitymacje i odznaki sołeckie.

Do ich zadań należało inkasowanie podatków wiejskich i składek (na przykład Narodowy Fundusz Ochrony Zdrowia, składki PZU), przekazywanie zarządzeń władz gminnych. Sołtysi wydawali także poświadczenia pochodzenia zwierząt. Ich wynagrodzenie stanowiło procent od zebranych sum pieniężnych (od 2 do 4% w zależności od wielkości wsi).

W 1984 roku weszły w życie nowe przepisy wprowadzające na poziomie sołectwa samorząd wiejski, który mógł dysponować własnymi funduszami. Powoływano kilkusobowe rady sołeckie na czele z przewodniczącym. Często przewodniczący był inną osobą niż sołtys. Przepisy pozornie dawały duże możliwości samorządowi wiejskiemu, a przewodniczący rad sołeckich czuli się początkowo prawdziwymi gospodarzami. W praktyce wszystko było i tak uzależnione od polityki władz gminy i państwa, a ta nie sprzyjała realnemu samorządowi. Więcej było chwytliwych haseł niż rzeczywistych uprawnień. Od 1988 roku widoczna jest tendencja do łączenia funkcji sołtysa i przewodniczącego rady sołeckiej. Ponownie najważniejszą osobą w danej wsi stawał się sołtys.

Do 1974 roku w poszczególnych sołectwach urzędowali sołtysi wybrani jeszcze w 1970 roku w dawnych gromadach. Kolejne wybory sołtysów organizowano w latach 1974, 1978, 1984 i 1988 oraz w razie potrzeby (śmierć, zrzeczenie się funkcji, odwołanie). W latach 1984 i 1988 wybierano także rady sołeckie.

Ranga sołtysa była dużo wyższa niż obecnie. Wieś wybierała najlepszych ze swego grona. (*Sołtys to najmądrzejszy chłop na wsi* – mawiano). Gdy na przykład UG przysłał wywrotkę ze szlaką na drogę, to sołtys wyznaczał ludzi do pracy. Wszyscy się podporządkowywali. Ówczesny sołtys raczej nie chodził po swoim sołectwie, aby zbierać podatki. To do sołtysa przychodzili wszyscy⁴⁴.

Dużym udogodnieniem dla sołtysów było posiadanie telefonów. Najczęściej był to jedyny aparat w całym sołectwie. Mieszkańcy w pilnych sprawach korzystali z sołectkiego telefonu. Z tego też powodu sołtys wiedział bardzo wiele o mieszkańcach swojego sołectwa.

Zmiany zachodzące w naszym kraju w latach 1989-1990 zmieniły zupełnie ustrój gmin. Dla gminy Nowe Warpno rozpoczął się nowy okres w dziejach.

---

⁴⁴ Relacja byłych pracowników UG i działaczy społecznych.

SAMORZĄDOWA GMINA NOWE WARPNO

LATA 90. XX WIEKU – POCZĄTKI SAMORZĄDU

Wydarzenia polityczno-gospodarcze z lat 1989-1990 wywołały duże przemiany także w gminie **Nowe Warpno**. Istniejący od kilkadziesiąt lat system ulegał rozpadowi. W miejsce „gospodarki socjalistycznej” pojawił się wolny rynek. Jednak konieczne zmiany nie przyniosły natychmiastowych efektów. W latach 90. XX wieku od samorządów lokalnych oczekiwano szybkich zmian cywilizacyjnych w postaci budowy dróg, wodociągów, telefonizacji i innych. Uważano, że stare struktury, pod przewodnictwem PZPR, nie były w stanie przeprowadzić potrzebnych zmian. Jednak nowe władze gminne szybko zderzyły się z rzeczywistością. Potrzebne inwestycje nie były łatwe do przeprowadzenia z powodu szczupłych budżetów gminnych, czasem także konfliktów personalnych we władzach gmin.

W nowym ustroju państwa, po 1990 roku, powiaty nie funkcjonowały. Działały za to urzędy rejonowe – jednostki rządowej administracji ogólnej. Gmina Nowe Warpno należała do urzędu rejonowego w Szczecinie.

Jednak już od 1990 roku ruszyły przygotowania do przyszłej reformy administracji państwa, przywrócenia powiatów i dużych województw.

WIELKIE REFORMY 1999 ROKU

W 1999 roku miały miejsce wielkie reformy w naszym państwie. Jedną z nich była reforma administracji.

Z początkiem 1999 roku powołano na nowo powiaty i duże województwa. Gmina Nowe Warpno została włączona do powiatu polickiego i województwa zachodniopomorskiego.

WSPÓŁCZESNA GMINA NOWE WARPNO

Współczesna gmina Nowe Warpno liczy około 1 600 mieszkańców. Obszar gminy to 197,8 km². Na wspólnotę samorządową składa się miasto Nowe Warpno oraz wsie i osady: Brzózki, Warnołęka, Maszkowo, Mszczuje, Myślibórz Mały, Myślibórz Wielki, Popielewo i Trzebieradz.

Burmistrzowie Miasta i Gminy wybrani w bezpośrednich wyborach:

Nazwisko i imię	Kadencja
Getka Sylwester	2002-2004
Tadeusz Szafran	2004-2006
Kiraga Władysław	2006-2018
Burba Jarosław	2018-nadal

Radni Rady Miasta Nowe Warpno 1990-2024

Kadencja 1990-1994	Kadencja 1994-1998
Antoniewicz Mirosław, Jach Krzysztof, Szostak Sławomir, Bocian Piotr, Księżnik Dariusz, Obrycki Sławomir, Szymbor Zbigniew, Dawid Jan, Szafran Tadeusz, Korda Dariusz, Kwasik Janusz, Majewski Bronisław, Kryger Franciszek, Różański Zbigniew, Derek Waław	Kiraga Władysław, Kwasik Janusz, Tokarski Mirosław, Getka Sylwester, Witman Irena, Retecki Stanisław, Andruszkiewicz Bożena, Bartol Wanda, Szarzec Ryszard, Janiak Andrzej, Stalęga Zbigniew, Jaguszewski Kazimierz, Torbe Grzegorz, Kostka Mieczysław, Wojtysiak Michał

Kadencja 1998-2002	Kadencja 2002-2006
<p>Kiraga Władysław, Utrata Bogdan, Getka Sylwester, Semczuk Wiesław, Retecki Stanisław, Rola Augustyn, Dobrek Marek, Szarzec Ryszard, Andruszkiewicz Bożena, Kotuła Zbigniew, Kopala Edward, Torbe Grzegorz, Pieniewska Beata, Andrzejewska Janina, Wierchowicz Józef</p>	<p>Kiraga Władysław Piotr, Kłosiński Tomasz Paweł, Getka Sylwester, Sobolewska Grażyna, Grochecki Grzegorz Tomasz, Rola Augustyn, Dobrek Marek, Sornat Piotr, Wnuk Jolanta, Sobierajski Jan, Stachula Anna, Jaguszewki Jarosław Bernard, Torbe Grzegorz Jan, Kostka Aleksandra, Stachula Stanisław</p>

Kadencja 2006-2010	Kadencja 2010-2014
<p style="text-align: center;"> Gotfryd Jolanta, Kiraga Władysław Piotr, Szostak Bożena Urszula, Getka Sylwester, Grochecki Grzegorz Tomasz, Szybylska Bernadeta, Adruszkiewicz Bożena, Dobrek Marek, Sornat Piotr, Kotuła Zbigniew Aleksander, Krukowski Grzegorz Janusz, Jaguszewski Jarosław Bernard, Szczepański Marek, Czerwińska-Twarowska Krystyna Kazimiera, Kowalska Helena </p>	<p style="text-align: center;"> Gotfryd Jolanta, Moskal Iwona Grażyna, Szostak Bożena, Szmidt Krzysztof Jerzy, Grochecki Grzegorz Tomasz, Szybylska Bernadeta, Krajewski Mirosław Sebastian, Rola Augustyn, Smużniak Danuta, Sornat Piotr, Klimko Sylwia, Kobuszyńska Maria Jolanta, Szczepański Marek, Różański Marcin, Czerwińska-Twarowska Krystyna </p>

Kadencja 2014-2018	Kadencja 2018-2024
<p style="text-align: center;"> Gotfryd Jolanta, Szostak Bożena Urszula, Moskal Iwona Grażyna, Szmidt Krzysztof Jerzyk, Grochecki Grzegorz Tomasz, Kolatowski Konrad Karol, Krajewski Mirosław Sebastian, Rola Augustyn Julian, Kasierski Marek Tadeusz, Kobuszyńska Maria Jolanta, Krukowski Grzegorz Janusz, Kryger Mateusz Franciszek, Kowalska Helena Agnieszka, Różański Marcin, Czerwińska-Twarowska Krystyna Kazimiera </p>	<p style="text-align: center;"> Kowalska Helena, Kasierski Marek, Kolatowski Konrad, Bielicki Andrzej, Ignaciuk Bartłomiej, Jaguszewska Grażyna, Krasnodębska Magdalena, Krukowski Grzegorz, Moskal Iwona, Piórkowska Jolanta, Rokaszewski Andrzej (mandat wygasł) Szarzec Przemysław, Szostak Bożena, Szwabel Łukasz, Tymosz Marta (mandat wygasł), Wnuk Mariusz, Żurowska Joanna </p>

Spis treści

DO 1945 ROKU.....	2
LATA 1945-1954.....	4
MIASTO NOWE WARPNO 1945-1950.....	7
GMINY WIEJSKIE.....	9
MIEJSKA RADA NARODOWA NOWE WARPNO 1950-1972.....	14
GROMADZKIE RADY NARODOWE.....	17
GROMADA BRZÓZKI.....	20
LATA 1973-1990.....	24
MIEJSKO-GMINNA RADA NARODOWA.....	28
NACZELNIK GMINY.....	32
URZĄD GMINY.....	33
GMINNA SŁUŻBA ROLNA.....	36
SOŁTYSI.....	37
SAMORZĄDOWA GMINA NOWE WARPNO.....	39
LATA 90. XX WIEKU – POCZĄTKI SAMORZĄDU.....	39
WIELKIE REFORMY 1999 ROKU.....	40
WSPÓŁCZESNA GMINA NOWE WARPNO.....	40